

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Angores in morte maximè terribiles, à malâ Conscientiâ proueniunt.
Exponitur quomodo inferantur. His autem medetur bona Conscientia; &
clientem suum consolatur bonorum operum memoriâ, & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

naturæ pars: istud certum est, naturæ corruptæ non minimum esse supplicium. Affero tamen eiusmodi non esse, quod non facile possit superari, si alia moriturum non afficit metuendi materia.

S. III

Angores in morte maximè terribiles, à malâ Conscientiâ proueniunt: exponitur quomodo inferantur. His autem medetur bona Conscientia; & clientem suum consolatur bonorum operum memoria, & fiducia vitæ aternæ acquirenda.

Omnibus naturæ malis in morte percipiendis, medicina est bona Conscientia.

I Stud certè non satis percipio, eccur aded agamus stolidè, vt naturæ tormentum mortisque dolores, perueritate prorsus intolerabili augeamus; mortisque securi admodùm dum vita est super, medicinam futuro malo non expediamus, quâ non tantùm angores mortis detur delinire & imminuere, sed sæpe etiam prorsus euadere? Quid, quòd & eiusmodi medicamen sit parabile, quò delibuta mors, quidquid amaroris secum trahebat, deponat actutum, & in dulcissimos amores morienti conuertatur? Aures hîc arrigis. Et ecquæ hæc medicina, inquis, aut quò miscenda est artificio? Non alio quàm Conscientiæ rectè compositæ. Hæc sola angores omnes potest elidere; hæc vnicum doloris, in mortis articulo ingruentis, est lenimentum; hæc cordi oppresso præsentissimum pharmacum, & quidem vnicum. Hôc armatus, mortis tela & excipit impavidus, & verò etiam deridet animus. Nam vt ex D. Ambrosio antè dicebamus: *Nihil habemus quod ex morte metuamus, si nihil quod metuendum sit, vita nostra commisit.*

Mali Conscientiâ maximè torquet reum in mortis articulo.

II. Ex aduerso etiam, non inuitus fateor, nihil esse mortis articulo, homini terribilius, cui à Conscientiâ non est benè. Si enim vniquam iras exacuit, si vniquam animum torquet, & tortoris ad instar carnificinam exercet intolerabilem, hoc certè eo temporis facit momento: tum vires omnes exerit, & ætatis elapsæ, quâ sceleratum animum non exercuit, damnum cum sœnore reparat: dolores ingeminat, stimulos multiplicat, & identidem novos præteritis superaddit, miserisque languentem animum & carnem dum conuel-

conuellit, exercet modis. Tum sanè, si vñquam, verum esse comperitur, quod in hanc rem præclafè docet Philo, cùm nefasta illa & infelix hora appetierit, quæ infelicitati æternæ datura est initium. *Impio homini, inquit, necesse est aut adesse, aut imminere aliquid mali. Itaque futuri expectatio timorem gignit; presentis usus, mæstitiam.* Videte obsecro, an non vtrumque peccatori cum Conscientiâ magis quàm cum morte colluctanti, in lecto, id est, in arenâ fatali competat. Atque hinc terrores infaustæ vitæ, quos, dum finienda est, animo ingerit, paucis accipite.

Philo 1.
quod de-
terius po-
tiori infi-
diatur.

12. Præsentem enim miseri peccatoris statum si attendis, quid quæso is afferre potest, præter ingentem, & verò etiam intolerandam animo mæstitiam, & dolorem? Pauculæ adhuc supersunt horæ: interim toto corpore nerui distrahuntur; tremunt membra; colliduntur viscera; palpitat cor; dolores ingeminantur vndique; pœnæ exacuunt aculeos, eosque ingerunt, quasi vindictam sumpturæ de perceptis voluptatibus, quæ corpus per summam adulationem demulserunt, totiusque cum Deo instituti belli fuere & caussa & initium. Interim susque deque agitur animus; & quasi tempestatibus adactus, in omnem partem abripitur; teste Isaiâ: *Impij autem quasi mare feruens quod quiescere non potest; & redundant fluctus ejus in conculcationem & lutum. Non est pax impijs, dicit Dominus.* Quocumque enim se conuerterit nihil inuenit, nisi doloris noui alimentum. Si enim ad diuitias, etiam justè partas, adjicit animum; eheu deserendæ jam sunt tandem. Si volu-prates nunc præteritas, ex effato viribusque destituto corpore contemplatur; ah! quàm sese nunc alias ostendunt, quàm dum libidini faces subderent! quàm alios nunc vultus præferunt deliciæ, quàm dum deceptæ menti fucum facerent! Si ad amicos aduertit oculos, eosque aduocat in auxilium, à plerisque sentiet se destitutum; vtpotè qui non tam hominem, quam hominis fortunam sequebantur; à præsentibus autem, lecto fortè circumfusis, nihil quidquam est quod expectet præsidij. Vxoris adstantis conspectus nunc est fastidio; filiorum verò, tormentum est; vt quos se videat, non tam opum, quàm scelerum scandalorumque à se datorum, hæredes instituere. Quò itaque se vertet miser, vt solatij quidquam inueniat? Cælum si aspicit, ah quam ingens hinc occurrit suspirandi materia, cùm istud recordatur, expectatione quantâ exciderit! Ad Deum si accurrit, Judicem intuetur, & quidem

Primo per
presentem
mæstitiam.

Isaiâ 57.
v. 20, 21.

describun-
tur eiss
caussa &
flatus pec-
catoris mo-
ritur.

quidem offensum. Angeli quondam custodis patrociniū si-
exquirat; quid hīc quāso aspiciet nisi mēstos oculos, prāteritas à
se nequidquam impensas curas, jure merito deplorantes. Co-
gitationes denique suas, & Conscientiam, consolationis ergō si-
consulit; hīc verò in tormenta sese ingerit acerbissima. Nam vt
rectè Augustinus, *Judicis tribunal est in mente tuā, sedet ibi Deus,* D. Aug. in
psal. 57.
adest accusatrix Conscientia; tortor, timor. Itaque vt alio loco ex-
clamat Augustinus *Ecce hostem suum inuenit, quò confugerat.* In D. Aug. in
psal. 45.
hāc arenā te prāstolata est Conscientia; ò Peccator; hunc tem-
poris articulum expectabat hactenus: nunc tecum aget seriò,
dum inermis es: viribusque corporis, quæ te ferocem reddebant
& impavidum, planè defecto, manus admovebit intrepida, &
tormento cruciabit exquisitissimo.

Nunc inquam, dum voluptatum fumi euauēre, cum affe-
ctionum insana cessat intemperies, & cerebrum simulacris va-
nis vacuū, seriis cogitationibus aliquando est peruium; solum
deniq; cum animum inuenit passionum affectis, corporisq; sem-
per peruicacis prāsidio destitutum; partes suas ager & quidem
Arenuē, quæ hactenus scelerum vi, & affectionum clamoribus
deterita, sese continuit Conscientia. Jam sanè ob oculos liqui-
dò exponet prāteritam peccandi libidinem; & veterum scelerum
infamem memoriam refricabit. Omnibusque quasi in speculo
objectis, tum demum, istud rogabit seriò: ecquid tandem de-
lectationis tibi factum sit super, quam ex illicitis scelerum deli-
ciis olim injustè percepisti? Quid ex prāteritis voluptatibus tibi
reliquum jam est miserande, nisi tædium opprobrij, quod à te ip-
so pateris, & quo jure optimo cruciaris? Enimuērd jam suspiras,
jam angeris, jam exclamas, *Ergo errauimus à viā veritatis,* cum
tibi toties nequidquam istud ingesserim, *Ergo erramus.* Sap. 5. v. 6.
O frustra impensas olim curas meas! & ò frustra nunc profusas la-
chrymas tuas! Quid enim ingemiscis nunc, quid lamenta inge-
minas, inops consilij quod toties tibi datum à Conscientiā res-
puxisti? Audio te cum Jobo in hęc verba erumpentem; *Peccavi,* Job. 7.
v. 20.
quid faciam tibi, ò custos hominum? Istud enim nunc demum ex-
quiris? pœnitentiam sanè age, dum tempus resipiscendi adhuc
datur; & salua sunt omnia. Tempus datur inquis, at non da-
tur pœnitendi gratia: & sic quod reliquum vitæ est, non protra-
hitur nisi in dolores. Ah *custos hominum, quare me posuisti con-* ibid.
trarium

Stimuli
quos ex
prāterito-
rum recor-
datione,
Conscientia
moriens
admonet
discribun-
tur.

Mæstitia
moriens
peccatoris.

Gen 18.
v. 20.

Iob. 7.
v. 21.
Psal. 50.
v. 5.

trarium tibi, & factus sum mibimet ipsi grauis? Istud etiam ro-
gare non erubescis? Factus es enim uero tibimetipsi grauis, quia
peccatum tuum aggrauatum est nimis: tibimetipsi grauis es; quia
rationibus tuis onus debitorum adiecisti, quæ tibi expungere jam
non est facile & in promptu. Frustra igitur rursus interrogas ira-
tum Deum, Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers
iniquitatem meam? profectò peccatum tuum contra te est semper,
vt impudentiam tuam tuis ipse oculis conspicias; vt te scelerum
Conscientia excruciet, vt tui ipsius te pudeat; denique vt ex te
ipso tibi fiat carnificina, tuumque tibi sis tormentum. Hæc per-
pende quisquis es; illudque nunc expende quantus futurus sit,
in mortis articulo, à Conscientiâ malæ menti intortus dolor.
Atque hoc primum est, quod Philone teste, impio necesse est
malum adesse, & quæ exinde gignitur, præsentis vitæ mæsti-
tia.

14.

Verùm eheu, cùm præsentis vitæ angoribus, expectatio futu-
ri adiicitur, Deus bone! quantis cruciatibus angi cor, atque a-
nimum constringi necesse est, quem vel minimus Christianæ Fi-
dei sensus tangit, aut aliqua salutis æternæ cura, habet sollici-
tum! Ad quem confugiet, cùm ei non tacitè, sed clarâ voce
Conscientia exprobrabit; omnia quæ hætenus latuère scelera,
pro Dei tribunali, audiente orbe vniuerso propalaturam se, ne-
que quidquam ommissuram quod pudorem exacuat? Actoris
quinimo rigidissimi acturam sese partes, atque omnes qui Iudici
Christo assessuri sunt Sanctos, quin & ipsam Misericordiæ Ma-
trem concitaturam se, vt justam condemnationis tuæ senten-
tiam aut ferant, aut latam calculo suo comprobent vniuersi. Heu!
quàm triste erit meminisse, corporis vix ocludendos, quin men-
tis aperiendi sint oculi, qui in irati Iudicis incurrant vultus!
Quàm horrendum est, æternitatis viam subire, Conscientiâ co-
mitem, irasque gerente implacabiles! An major in hæc mortali vi-
tâ infernus excogitari potest, quàm videre infernum jam nunc
se circumferre? Duriore datur cruciatus, quàm corpus desere-
re, fide datâ, non aliâ lege reddendum animæ, quàm vt æter-
nas pœnas vnà luant, rixasque inter se conserant immortales?
Quis hæc astruit, inquis, quis hæc affirmat? Tuamet Conscien-
tia tibi id exprobrat, ô peccator, nec metus ex vano facit. Et
quod est acerbissimum genus opprobrij, nequidquam ei os ob-
struitur,

H h h h

struitur,

Secundò
torquet
mala Con-
scientia per
expectatio-
nem &
metum fu-
turorum.

quædam
situation
sunt qd
sunt qd
sunt qd

fruitur, aut oblitur. Quidquid obtrectanti opposueris, antiquum obtinet, eademque recantat identidem. Nec si fidem ei denegas, aures tamen tam truculentis Conscientiæ tuæ vocibus potes subtrahere. Miseram enim uero conditionem! infelicem morientis non jam statum, sed ruinam! O nimium miserande, sed non tibi! quis tui miserebitur, qui tuis ipse miseris non ingemiscis, nisi ut majus tibi sis tormentum? Et hæc quidem Conscientiæ iratæ, sibi que infestæ, tormina sunt, & iusti angores.

Conscientia bona, morientem contra naturam angores armat gaudio, & spe.

Verum hæc vos non spectant, Conscientiæ cultores eximij: 15, alia vobis arma suppeditabit illa, quibus instructi, quoscumque metus facile excutietis. Paulinum istud tantum vobis accino;

nempe *ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent.* 1. ad Thess. 4. v. 12.

Quid enim tantopere mirandum est, dolore penitus confici & emarcescere eos, quos præsentis vitæ delectatio profus destituit, & spes futuræ? Hæc verò quem obarmat, securus agonem adeat, & lætus instantem mortem operiatur, quæ spei eximie fructus afferet. Quod si fortè exquiris, vbi tandem perquirenda sit hæc spes; sanè non multis opus est ut respondeam. Eam penes se inuenit Job, in suis miseris felix seipso. *Reposita est inquit hæc spes mea in sinu meo,* id est in Conscientiæ testimonio, quod in sinu circumgestito, tanquam indubitatum & legitimum hæreditatis adeundæ codicillum: neq; verò aliud quidquam continet, nisi quod declarat, mihi rebusq; meis esse cum Deo benè. Hoc spei, hoc fiducia, hoc delectationis omnis, bonæ menti est fundamentum. Et si vmquam; hæc certè salutis & temporis momento, verum esse comperitur, quod Philo præclare astruit, *Qui virtutem sectatur, delictis huic conuenientibus fruitur. Aut enim acquirit bonum; aut acquirit postea. Et habere quidem, affert gaudium, rem pretiosissimam: expectatio vero habendi, spem, que est alimentum virtutem amantium.* En ut vtrumque, & gaudium inquam, & spem, morituro conferat Conscientia.

Iob. 19. v. 27.

Philo supra.

Gaudium morientis ex pacato Deo exoritur.

An non enim & solidissimæ, & verò etiam liquidissimæ delectationis est materia, retrospicere exactos jam tot annos, Diuino tamen obsequio ritè impensos? in statu Gratiæ vixisse se; cuius tanta est præstantia, ut minima etiam bona opéra, nouum ad futuram gloriam jus adjecerint, cuius jam adeunda sit pacifica possessio? Peccata quæ aut incuriâ, aut etiam perueritate animi commissa sunt, penitus aut Contritione, aut exomologesi deleta 16.

leta esse; offenso Deo factum pro culpâ satis: pœnas autem peccatis debitas aut per Indulgentiam remissas; aut iis per corporis afflictationes, olim perpessas, aut certè per morbum cui nunc immoritur, patienter à se toleratum, planè satisfari: nihil ergo admodum restare, quod dilectissimi sponsi charissimos amplexus, Diuinusque vultus breui contemplandos impediat. An non hæc sunt, quæ animum sincerâ voluptate demulceant?

17.

Quàm verò iucundum erit, actiones totâ à se antea vitâ, bene & religiose præstitas enumerare: & in computum posse deducere, Sacra omnia & conciones quibus interfuit, exomologeses rite institutas, Synaxes piè aditas, jejunia exactè obseruata, peccandi occasiones studio euitatas, carnis impetigines fortiter superatas, infinitas denique Religionis, Obedientiæ, Christianæ submissionis, & tandem Fidei, Spei, Charitatisque actiones studiosè exercitas. Quis inquam tanto thesauro diues est, sine summâ animi sincerâque voluptate? Thesaurum hunc tibi asserit Conscientia. *Et habere quidem, Philone teste; gaudium affert, rem pretiosissimam.* Quid autem jam dicam, si & Christianæ misericordiæ adiiciantur opera? si inquam mentem subeant egeni, quorum à te fami est consultum; pauperes, quorum nuditati prospexisti; afflicti, quos consilio erexisti; imo & defunctorum animæ, quas ex Purgatorij ereptas ignibus, tibi deuinxisti, & in hoc mortis articulo gratissimos habes patronos? Denique, vt rem absoluam, quàm gratum erit meminisse laborum quos perpessus es, tempestatum quas subiisti; dolorum, injuriarum, obtreccionum, fortunæ aduersæ, eorum denique quæ egregiam præbuère patiendi materiam? atque hæc quidem præterisse jam dudum, aut jam jam finienda; manere tamen Christianæ patientiæ merita; & breui, effusas lachrymas, immortalis gaudio per-murandas.

Item ex bonorum operum memoria.

18.

Neque rursus mihi objeceris, actiones illas à te exhibitas, multis etiam fuisse vitiis interpolatas, neque debitam perfectionem attigisse. Ut enim nonnulli fragilitatis humanæ nœui adhæserint, sanè pœnitentiæ vi, aut Contritionis, Amorisue Diuini efficaciam, quasi igne perpurgatum est aurum; deterfa est scoria: actionibus inquam detractum est quidquid inerat vitij, & sic tandem sola supersunt operum merita, quibus cœlum ipsum est venale. Hi sunt thesauri, quos Conscientia secum fert, atque spectan-

bonorum operum

thesauri
securitatem
adstruit
mors.

dos exhibet ex hâc vitâ discessuro, itineris instituendi profectò grande viaticum. Horum autem possessionem, manifestum est *afferre gaudium, rem pretiosissimam*. Et quidem, quod in hâc re longè est pulcherrimum, thesaurus hic jam ferè in tuto est: jam prope dilectæ patriæ lares adstas; vna tantùm aut altera restat hora; præcipua penè exhausta sunt viæ discrimina, & tota propediem salua est res. Quis mihi nunc negarit, mortis jam jam imminentis præsentiam, motus excitaturam jucundissimos thesaurum tam eximium deferenti; per quam diuitiarum tam ingentium securitatem sibi præstari, possessionemque videt asseri, nullo vñquam tempore interrumpendam?

Spes futura
gloria lenit
angores na-
turales
mortis.

Ne quæso, ne requirite, quanta futura sint morientis gaudia, quæ ei suggeret futuræ gloriæ expectatio: quæ futura sint suspiria, ad fontem suum & originem suspirantis, & quis sensus ad æternas delectationes summâ cum fiduciâ commigrantis animæ: nimis enim diuina hæc sunt, quàm vt ab homine possint exprimi, aut percipi ab inexperto. Istud scio, spem tantam, & tam egregiè obfirmatam, *alimentum esse animarum virtutem amantium*, quò mens resecta, vires concipit itineri conficiendo non pares tantùm, sed & majores: eriguntur animi, & faciliè molestias omnes superat, quas terrena corporis habitatio, deliciarumque profusus rusticarum memoria, & naturæ, mortali vitæ tenaciter insistentis affectio, per exilia & vana mortis terriculamenta, rem inexpertis solet obuoluere.

19.

§. IV.

Optimam esse in mortis articulo memoriam bonorum operum, ad excitandam letitiam. Sanctos viros non fuisse tunc tristes aut melancolicos. D. Hilarionis metus expenditur, & ostenditur sine fundamento adstrui.

Obicitur
D. Hilarionis
in morte
metuentis
exemplum.

Magna sunt hæc inquires Conscientiæ encomia: præsentissimum est, quod ab eâ morienti datur, præsidium. Ast istud nunc exquiritur, an etiam consultum sit, bene acta in memoriam reducere,

20.